

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ МОЖЛИВОСТІ ДЮІЯ

НЬО-ЙОРК. — Тепер, коли делегати на республіканську конвенцію, що має назначити кандидата цієї партії на президента в наступних виборах, вже обчислені, показується, що хоч Дюї здобув велику популярність, то проте забракне йому голосів, щоб у першій голосуванні дістати номінацію на президентського кандидата. Всіх делегатів на конвенцію буде 1,000. З того лиш 300 заявили вже за Дюї. Прийдесть йому ще повести немалу агітацію в свою користь, щоб забезпечити собі більшість голосів. Серед цієї агітації, не виключене, може виринути якийсь „чорний кінь“, себто такий кандидат, що зпочатку мав мало голосів, а на кінець виходить переможцем. Другим, щодо кількості записаних голосів, стоїть сенатор Тефт, він має 275. Третім сенатор Венденберг; далі йдуть — Ганет, Гувер, Вилкі і т. д.

ЗА ЗБІЛЬШЕННЯ АРМІЇ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвельт рішив звернутись до губернаторів всіх 48 штатів, які здідаються незадовго в Дулут, Мінн., на наради, щоб вони вплинули в своїх штатах на те, щоби більше число молодих людей записувалося як добровольці до трьох галузей американських збройних сил — армії, фльоти і летунства.

АМЕРИКАНЦІ ВТІКАЮТЬ З ЕВРОПИ.

ВАШИНГТОН. — Багато американських громадян, що дотепер собі легковажили перестороги американських консулів в Європі, тепер розпачаються, що не можуть дістатись чимськорше назад до дому. Бо італійські кораблі, що донедавна ще крусували між Європою і Америкою, тепер припинили свою службу. Знову ж американські кораблі, вислані в тій цілі до Європи, не годні всіх американців забрати. Корабель „Вашингтон“ тепер налагоджений по береги вертає до дому. Але в Європі ще залишилось коло 40,000 американських громадян. Однак не лиш частина з тих людей хоче негайно повертати. Інші так вросли в європейський ґрунт, що хочуть провести там війну і ділити долю місцевих людей.

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІСТІВ У ПОЛУДНЕВІЙ АМЕРИЦІ.

БОГОТА (Колумбія). — Три тисячі німецьких туристів дістало візи на „відвідини“ в Колумбію. Вкупі з тим місцева нацистична організація оживила свою діяльність і почала видавати новий часопис, званий „Справедливість батьківщини“, в якій отверто проповідує нацистичні ідеї і стає по стороні Німеччини.

РЕКОРДОВІ ВИДВИДИНИ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

НЬО-ЙОРК. — Внаслідок чудової, справді літньої погоди, маси народу відвідало Світову Виставу минулої неділі. Прибуло близько чотириста тисяч осіб, побиваючи в той спосіб рекорд у цій сезоні.

ДОВКОЛА БУДОВИ ЛІТАКІВ.

ВАШИНГТОН. — Американська палата летунства ствердила, що під теперішню пору американські фабрики, що виробляють літаки на той сам лад, що швейцарці виробляють годинники, не можуть випродувати більше, як десять до дванадцяти тисяч літаків на рік. Вони мусять перейти на той сам спосіб масової продукції, що авта в Америці, себто на систему „пояса“.

Едзел Форд, син Генрого Форда, мав побачення з президентом Рузвельтом і з іншими представниками уряду, правдоподібно в зв'язку з заявою його батька, що Фордова компанія годна виробляти щодня по тисячу літаків. Директори Дженерал Моторс заявили, що їх фабрики годні виробляти по тисячу літаків на місяць.

ЗАГРОЗА СТРАЙКУ В „ДЖЕНЕРАЛ МОТОРС“.

ДІТРОЙТ. — Юнійні провідники відкинули пропозицію заряду Дженерал Моторс, на основі якої мало прийти до підпису нового контракту праці між зарядом і 135,000 робітників. У зв'язку з тим юнійні провідники, що дістали від членства право покликати людей на страйк, звернулись з проханням до президента, щоби він назначив державного посередника для вирівнювання непорозуміння між робітниками і зарядом.

ПРИПИНЕННЯ СТРАЙКУ В ДОКАХ.

КЕРНІ (Нью-Джерсі). — Шість тисяч страйкуючих робітників, які були заняті в сухих доках біля будови чотирьох воєнних кораблів, повернули назад до праці. До цього спонукало робітників і це, що тепер не час робити перешкоди в національній зброєнні. Свої спори з зарядом доків робітники передали спеціальній комісії.

МІСЬКІ ЗАЛІЗНИЦІ.

НЬО-ЙОРК. — Міські підземні і надземні залізничні, а також вуличні трамваї, курсували по старому в останніх днях і мало хто догадувався, що вони з першим червня перейшли вже під заряд міста Нью-Йорку.

ПОВЧАННЯ ДЛЯ ПІДРОСТКІВ

НЬО-ЙОРК. — Суддя С. Джексон заявив, що новостворене міське бюро для повчання підросків буде при спільній кооперації зо школами повчати хлопців і дівчат до чого доводять різні проступки. Якби хлопці знали, скільки шкоди вони завдають цілій суспільності тим, що нищать дерева та інші публічні речі, по вулицях, чи парках; чи тим, що викликають фальшивий пожежний сигнал, чи тим, що чіпаються заду авт — вони цього не робилиб. Тому треба їм це вяснювати, есентуально повести до пожежної станції, чи шпиталю і показати жертви, що потерпіли внаслідок чіпання авт. Суддя Джексон також сказав, що багато молодітніх дівчат пк склепах викрадають різні речі і опісля перепродують їх. Ті, що ці речі купують від малолітніх дівчат, будуть тяжко карані, казав він.

СОВЕТСЬКА „АНАЛІЗА“ ВІЙНИ

Московська газета „Труд“, подає в перше аналізу воєнної ситуації в західній Європі. Каже, що аліанти мають над Німеччиною перевагу, але її не використали, бо мовляв дефіцитичний дух підірвав державні військові апарати. Каже, що Англії й Франції треба буде двоє років, заки вони зрівняються з Німеччиною.

БРИТИЙСЬКІ ГРОМАДЯНИ ПОКИДАЮТЬ МАДЯРСЬКУ

Мадярські газети звертають увагу на факт, що багато британських підданих покинуло останніми днями Мадярсину й вернулося до Англії через Італію.

Деякі англійці готовляться на випадок вступлення Мадярсини до війни переїхати до Туреччини.

ПОШИРЯЮТЬ УЖИВАННЯ СКЛА

Фабриканти скла кажуть, що виріб ниток зо скла удосконалено до того ступня, що незадовго будуть зашивати ранено нитками зо скла.

ТУРЕЧЧИНА ТЕЖ СПОДІВАЄТЬСЯ БУТИ В ВІЙНІ

СТАМБУЛ (Туреччина).

Турецький прем'єр Рефік Сайдам заявив у своїй радіовій промові, що Туреччина робить воєнні приготування, бо загрозила зброятись.

Він не давав ніякого натяку на те, по котрій стороні буде воювати Туреччина. Покищо турецька преса атакує нацистів.

Важним чинником для вирішення питання, по котрій стороні буде воювати Туреччина, буде становище Італії.

ДОСТАВА ПОЖИВИ ДЛЯ АНГЛІЇ ЗАГРОЖЕНА

ЛОНДОН. — Англійський уряд живо займається питанням доставки поживи для Англії, бо захоплення Німеччиною Голландії й Данії підорвало поважно доставу поживи. Уряд починає здержувати відхід робітників з фарм до міст та обмежувати вбивання звірят.

ДОБРЕ СНИЛА

Жінка Ф. Бернета з Бервика, Па., впала в сні з ганку свого дому й розбила собі клуб та зломала руку. Як вона оповідала лікарям, їй снилось, що її дім став в огні. Вона зирвалася в сні з ліжка й побігла на ганок, де вона впала по сходах.

ПОДРУЖА СЕРЕД СТУДЕНТОК КОЛЕГІЇ

Роспити серед бувших студенток Нью-Джерської Колегії показали, що на кожних 10 студенток цієї колегії 9 має авто, 7 має чоловіків, 5 має діти, 5 має роботу.

БЕРУТЬ ІНСПІРАЦІЮ ВІД СЕЛЯН

Парижські модні кравці признають, що цього року вони беруть натхнення для своїх креацій жіночої моди від французьких селянок, бо, мовляв, війна підносить потребу практичного одіння для працюючої жінки.

АНГЛІЯ ЗНОВУ ПЕРЕВОЗИТЬ ДІТЕЙ

ЛОНДОН. — Бритійський уряд зарядив перевезення дітей зо східних бережів Англії в центральні й західні округи.

ЯПОНІЯ ОБМЕЖУЄ СВОБОДУ ПРЕСИ

ТОКІО. — Японський уряд думає щедати обмежити свободу преси та кермувати публічну опінію по бажанні уряду.

Ходять чутки, що уряд думає створити незадовго бюро пропаганди.

ОСЯГ В БЕЗМОТОРОВІМ ЛІТАКУ

У неділю коло 2. години сполудня в Пікаго відчіплено від авта, що його тягнув, безмоторовий літак системи „Френкфорд Сінема“, на котрому сиділи Стенлі Коркорен як керівник, а панна Магдалена Полинг як пасажирка. Літак осів по двоєх годинах 39 хвилинах у Кеносі, Висконсин, 50 миль від місця вилету. Місяцями, літак підносився на висоту 6,000 стіп.

Досі подібний літак з жінкою к пасажиркою перебував віддалі 18 миль.

КІТ РОЗВ'ЯЗУЄ ПИТАННЯ

Група робітників в Оліфанті, Па., мала немалий клопіт з протягненням дроту через руру, 15 стіп довгу. Один з них полав на думку, привязати дріт котові до шиї й заманути його перейти через руру. Штука вдалася.

ЗГАДУЮТЬ ТРАГІЧНУ СМЕРТЬ СЛОНА

Місячник „Нечерел Гисторі“ оповідає про „трагічну смерть“ Джамба, славного в свої часи слона цирку Барнума. Підчас представлення в Ст. Томас, Онтаріо, дня 15. вересня 1885 року Джамбо змішався до того, що побіг на переїжджаючий товарний поїзд. Локомотива й три вози поїзду вилетіли зо шин, а Джамбо згинув на місці.

ВЕЛИКІ МАСИ ВИДЦІВ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

На світовій виставі в Нью-Йорку зявилося в останню неділю 375,000 звідувачів. У минулому році було мало днів з більшим числом. Між відвідувачами в той день була пані Рузвельтова.

ОТТАВА ЗАСТАНОВЛЯЄТЬСЯ НАД КОНСКРИПЦІЄЮ МАЙНА

За приміром Великої Британії, уряд Канади взяв під увагу конскрипцію майна і праці у воєнних цілях. Думка є, щоби дати урядові законом, а не розпорядком ради міністрів на основі Закона Воєнних Мірил, право мобілізувати фінансові, промислові і робітничі сили. На основі такого закону булиб усунені всі обмеження урядової контролю фінансів та промислу, заведені в часі мира.

Одначе нема думки про конскрипцію до військової служби. Теперішній уряд дав слово, що не буде такої конскрипції запроваджувати.

НІМЦІ БОМБАРДУЮТЬ ПІВДЕННУ ФРАНЦІЮ

КАМΠΑНИЯ ЗА ВТЯГНЕННЯ ІТАЛІЇ В ВІЙНУ.

ПАРИЖ. — У суботу й неділю німецькі летуни по кілька разів на день налітали на південну Францію й бомбардували різні міста в долині ріки Рон та порти на Середземному морю, головню Марсель.

Німці прилітали за кожним разом відділами поділеними на ескадри по трицять кілька літаків. Німецькі звідомлення говорять про розбиття кораблів та обстрілювання залізничних двірців, а французькі про число вбитих; вони признають, що в суботу німці вбили 56 цивільних осіб, у неділю понад сто.

Французькі газети пишуть, що ці повітряні наїзди на південну Францію мають за свою першу ціль переконати Мусоліні, що німці потранплять піддержати своєю авіацією есентуальну італійську кампанію в південній Франції.

ІТАЛІЯ ДАЛІ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ.

РИМ. — Італія поробила далеко йдучі приготування до війни й видимо вижидает на нову німецьку офензиву, що має початися по занятті німцями міста Дюнкерк. Редактор Ансальдо, що стоїть близько графа Чіано, заявив на радіо, що Італія мусить вступити до війни.

Італійська армія, кажуть, уже зовсім змобілізована, але не загальним приказом, а особистими наказами до осібних жовнірів.

Рим сподівається, що на випадок війни ніхто не буде на нього кидати бомб.

Італійський корабель „Конте ді Савоя“ причалив до берега в порті Генуї. Замітно, що він виминає порт Неаполь.

АМЕРИКАНЦІ ПОКИДАЮТЬ ЕВРОПУ.

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту дістав звідомлення від „Юнайтід Стейтс Лайнс“, що з Голвей, в Ірляндії, виїхав американський корабель „Президент Рузвельт“, а з італійського порту Генуї американський корабель „Мангетан“, кожний з великим ладунком американських громадян, покидаючих Європу.

Перший з них має 720 пасажирів, другий 1,130 пасажирів третього та 834 пасажирів першої класи.

Багато американців ще не могло дістати білетів і лишилися в Європі.

ІДЕН КАЖЕ, ЩО 80% АНГЛІЙЦІВ ВИРВАЛОСЯ З БЕЛЬГІЇ.

ЛОНДОН. — У своїй промові на радіо британський міністер війни Іден заявив, що 80 процентів англійської армії в Бельгії вирятувалися з розгрому і дісталися до Англії. Він признав великі втрати воєнних достав.

Він апелював до британської імперії за збільшення доставки літаків і повізів.

ВЕЛИКІ БОЇ КОЛО ДЮНКЕРКА.

ПАРИЖ. — На ділому фронті була в неділю певна задержка воєнних кроків. Видно німці приготували нову офензиву. Одиноким місцем зав'язих боїв була околиця порту Дюнкерк, де коло 200 тисяч німців атакує аліантів, що бороняться завзято.

БЕЛЬГІЙЦІ ВТРАТИЛИ ВСЮ ПОВІТРЯНУ ФЛЬОТУ.

ПАРИЖ. — Князь Ксав'єр Бурбон-Парма, бельгійський аристократ, що прибув сюди з Дюнкерк, каже, що бельгійці втратили всю свою летничу фльоту зараз на самому початку німецького наїзду на Бельгію. Вони мусили воювати „на сліпо“.

МАДЯРСЬКА ПЕРЕСУВАЄ ВІЙСЬКА НА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

БУДАПЕШТ (Мадярсина). — Мадярський уряд пересуває війська з югославянської й німецької границь „на той східний палець Угорщини, що межує з Словаччиною, Росією й Румунією“, себто на Карпатську Україну.

Пересунення військ оправдується потребами маневрів, але ці пересунення вважають загально замітними головню зогляду на рівночасні відвідини заграничного міністра в Карпатах.

ПЕРЕМІНА ОРІЄНТАЦІЇ В РУМУНІЇ?

БУКАРЕШТ. — З румунського кабінету уступив, мовляв, задля слабого здоров'я, заграничний міністер Гафеску, а на його місце прийшов Іон Гігурту.

Газети не подають про це ніякої опінії, але населення догадується політичної ваги перемены, бо Гафеску був за аліантами, а Гігурту є за нацистами.

ПАПА ЗАКЛИКУЄ ДЕРЖАВИ ЗРОБИТИ ВІЙНУ ЛЮДЯНОУ.

РИМ. — У своїй промові до колегії кардиналів, виголошеній з приводу свята свого патрона, папа звизвав держави зробити війну більше людяною. Він підняв потребу кращого трактування цивільного населення в захоплених округах та справедливого мира. Він підчеркнув безсторонність Ватикану в теперішній війні.

РУМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ І НАСЛІДНИК ПРЕСТОЛУ на перегляді румунської армії.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед
появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. "Свободи": ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016.
4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

„СВОЛОЧ“, І ТОЩЕ ЯКА!

Конгрес Американських Українців починає знаходити відгомін в російській пресі, а також і в кацапській. І, як можна легко догадатись, тій останній, як яничарській, дає він нагоду до нової плюгавої лайки. „Американський Русский Вестник“ обіцяє вправді написати про цей Конгрес окрему статтю, але заки це станеться, якийсь „Русский“ (так підписується!) написав уже довезне, „вступне слово“, що являється для цієї газети, „передовою статтею“. Та передовиця характеристична хіба тим, що як ця газета так і її „руські“ редактори не поступають за десятиліття ні одним кроком вперед. Хоч за останнього пів століття поступили вперед наука, техніка й все інше до цієї міри, що світ перемінявся, то такі не змінилися за той час нічого в лобах і характері тих мадяронів-яничарів із Закарпаття, що постійно дали баламутять закарпатських наших братів в Америці.

Усюди, де тільки живе яка частинка нашого народу, збираються тепер наші люди докупи, обдумують політичне положення й організують допомогу рідній землі й рідним братам і сестрам. Є тільки одне кацапське кодро, до якого належить і „Американський Русский Вестник“, що не знає і тепер нічого іншого крім гадиного сичіння на „вікраїнів“. Тому знову вигадує по тисячній раз, як то небіжка Австрія створила українців, та як та „зарара“ і „сволоч“ (так раз-у-раз пишеться у тій газеті про українців і український рух) дійшла до Америки, а навіть діткнулася „подкарпатсько-руського“ народу. Очевидно, що й тим разом знову вдарено „батька“, себто о. Волошина. І знову заповіджено, що Закарпаття ніколи не мало, не має і ніколи не матиме нічого спільного з Україною й українством.

Не знаємо, що за причина, що тепер появилася та стаття. Чи може треба було це зробити перед Конвенцією „Соединенія“? Якби так було, то дуже це був би радісний об'яв, бо було б виявом, що й в „Соединенію“ знаходяться люди, що відчувують, яку ганьбу наносять Закарпаттю ті яничари, що держать наших закарпатських братів в Америці в політичній сліпоті й темноті. Не дуримо себе, щоб там таких людей було багато. Але для ідеї вистарчають часто й одиниці, щоб побідити.

У нашій мові нема слова „сволоч“. Наш нарід того слова не знає і не розуміє. Тому, зовсім природно й справедливо, воно належить тим, що його вживають. Той, що підписується „руський“ і пише нашим братам із Закарпаття про „сволоч“, не є і не може бути з нашим народом. Коли він таке написав, то мусить бути по національності, душі й культурі „сволочю“, себто такою поганю, що не є навіть в силі відчувати хоч одрубину тої великої ідеї, що тісно зв'язана з українською, чистою справою. Бо якби міг то принаймні мовчав би з сорому за свою глупоту, сліпоту і підлоту. Та яничарам важко мовчати, бо гризе сумління.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(61)

Що король його милість на війське наше, на віру нашу оком ласкавим гляне, то пани та підпани проти нього бунтуються, конституції друкать, привілеї ховають. Колиж воно побачили, що вся та королівська ласка за справу пана Хмельницького на нас спливає, тоді завзялися на нього й вірного лицаря й щирого до радника королівського за воювання Речі Посполитої! окричали. Хутір йому огрібили, зруйнували й забрали, сина молодшого вбили а там самого в дуби закували й на смерть присудили. Та зглянувся Бог на кривди наші й пана Хмельницького з пуг визволив та сюди до вас привів, панам у грубах топлять, хорщоб ми разом, одностайне проти ворогів наших станули і або волю добули, або дома ніки бігають...

— А реєстрове козацтво! — Марко замовк. По довшій піднявся другий. — тільки й мовчати піднявся якийсь си-
роуший козак і промовив:

ЄДНІСТЬ ПРАЦІ

(З часопису „Краківський Вісник“).

Нема сумніву, що останні воєнні події, які основно змінили карту Середньої Європи, поставили українське громадянство, де воно не жило, перед тверду історичну дійсність. Не можемо не згадати собі справи цього факту, що не лише цілий світ, або що найменше Європа, але й ми стоїмо на передодні нових далеких змін, що стоїмо щойно перед новою епохою історії. З того теж простий висновок, що перед нами, українцями, вириваються нові завдання та обов'язки, які ставлять перед нас усіх найвищий інтерес нації.

Нові русійські сили й двигуни відродження і себевіднайдення українського народу на Підляшші, Холмщині, Лемківщині, чи вкінці на засудженому ще недавно на повну полонізацію. Засяння, це ті пророчі факти й докази животворного духа нашої нації, його снаги до всебічного вияву свого „я“ на всіх ділянках нашого життя. З усіх усяди української землі в Генерал-Губернаторстві наспівують до нас відроджені вістки про те, що тут і там, скрізь в українському селі, чи навіть у спольщено-жидівському місті й містечку кипить муравина інтенсивна праця. Якщо зважити, що цю муравину працю на Лемківщині, Холмщині чи Підляшші виконують українці самотужки, власними силами, то це насправду гідна припущення ідея постава тої вістки нашого народу по цей бік Сяну й Буга, що найбільше зазнав лиха від польської влади. І саме та „пожалувана праця, той підйом і захоплення українського населення — це наявний доказ живучості і працездатності нашої нації, її волі жити, розвиватися і творити все нові й нові цінності.

Це одночасно і та тверда, незахитана віра в перемогу нашої правди в майбутньому. Хібаж є в світі другий нарід, щоб виявив стільки живучості снаги у важких умовах існування серед окупантських злиднів, як саме український? Хто стане перечити, що наші наріди хоч би й серед яких невірних політичних умовин, завдаючи вперто, послідовно, тихо, без розголосу, нестримно не вкладали своєю працею підвалин під нове своє краще завтра. І не вбити того духа народу нікому й ніколи. Не здавали й не вбили тієї віри у власні сили страшні лихоліття національної неволі, ніякий займаєць не здужав обезволити духово наш нарід і це та найважливіша заповідь, що не-

Однак не слід замикаючи очей і на декі негативні проя-

а братія, мов ті найманці, не на лицарській службі а на чорній роботі пропадає.

— Король його милість, з останнього стягаючись, по трицять золотих на козацьку голову посилає, та пани, аби здорові, загібають козацьку плату як свою, тим тільки будучо, мов милостиню виплачуючи, що їхнім забаганкам угоджують, по панських пекарнях кути витираючи!

— Попадає козакові татарський кін у руки — дивись, уже відняли. Залапає козак яже, бранця татарського полонить — дивись уже бранець з найманцем до старшинського шатра мандрує! Ні добутку ні слави за панською захланністю козакові не доступити!

— А що вже знущаються над козаками, що їх уже карають без суду й неповинно!

— Жінок наших ганьблять, дочок насилують!

— Козакам горе, а посполи- тим, то вже не горе, а пекло справжнє отворилося не так від панів, як від підпаників, так від шляхти як від жидави, від нехристів, що людські до- бра, коршми, млини та озера

ви. Маємо тут на думці випадки т. зв. „задніх дверей“. Така „інтервенція“ з метою поборо- вувати противників є саме найбільш підливним роботою і вона боліше шкодить отій об'єднаній національній праці на місцях. На добавок ті „задні двері“ обезцінюють нас теж перед чужинцями. Тож не слід і не пора такими метода- ми і засобами полагоджувати свої вузько-особисті справи.

Український нарід не любить сварів, критиканства та словесної пустомельщини. Зокрема наші низи цінують лише працю. Тож і тепер, у час, коли саме дуже потрібно нам

тієї праці на всіх ділянках життя нації, ніхто не стане хі- ба киришити й підмулювати основ тієї праці. Кожний му- сить дати свій творчий вклад у важку й многотрудну працю на рідних землях і всюди там, деб хтонебудь із нас не жив. Спрямовуємо у- сі наші зусилля втому напрямі, щоб у рішальний момент добре здати національний іспит. Наша доля, наше краще майбутнє в наших руках, чи пак вона в нас самих і від ні- кого постороннього не залеж- на, тільки від нас. І лише так розуміють історію всі держав- ні народи.

В. К.

ДВІ ПРОПАГАНДИ

У вінніпегській щоденнику „Фрі Прес“ Н. Д. Кенібел пи- ше про різницю між британ- ською і націстською воєнною пропагандою. Він хоче до- казати, що британська пропа- ганда стоїть вище й тому буде успішніша. У статті читаємо таке: Усі ми приймаємо тепер усі вісти, з яких джерел вони не виходилиб, дуже обережно, побоюючись пропаганди. Зна- ють про це міністри пропа- ганди воюючих держав. Тому в часі теперішньої війни во- юючі держави занехали деякі старі методи пропаганди.

Британія не висилає тепер до Америки і нейтральних країв цвіту своєї інтелігенції. Франція не побивається за те, щоб заграничні кореспонден- ти писали гарні оповідання про її джентельменське пове- дення її жінок. Німеччина не видає грубих сум гроша на пропагандисти, які би стояли перед вивішеними американ- ськими денниками в вікнах редакцій і трубили, як вели- кою і величавою є культура їхньої батьківщини.

Воюючі сторони в цій війні придумали нові способи про- паганди. Впродовж цієї нової Гітлерівської війни „великі Берти“ пропаганди звернені є до цивільного населення дер- жави, яка веде війну.

Німеччина була першою, що дала початок застосуван- ню цієї нової пропаганди — висмикування неприятели і кор- млення населення спеціального роду низкою умовин стра- с, спрєпарованих на націстський лад. Д-р Гебельс, державний міністер пропаганди й освіти, підкреслює, що пропаганда не має бути ні ніжна, ні поважна. Націстський режим жахається ввічливості або простоти (скромності).

В. Г. Кнот, один з багатьох німецьких вискоосвічених людей, що тепер перебуває поза Німеччиною, зібрав гар- ні „зразки“ Гебельської штуки

пропаганди, а британська ви- давнича фірма видала ці „жемчуги“ окремою книжкою по англійській. Ці витяги з ні- мецької преси є всі творами, що повстали по Мінхенським договорі. Вони розпочина- ються сторінкою промови Гіт- лера у Сербікен, яку виголо- шено в жовтні 1938 р., а кін- чаться статею про британ- ські „короткі штанцята“, які зсуваються в Тієнцзі, а яку написав сам д-р Гебельс. Ця пропаганда мала за ціль пред- ставити, що Бритійська Імпе- рія хитається.

Бритійський спосіб пропа- ганди є інший. Відколи ця війна ведеться, кожний може завважати, що ані британці а- ні французи не послуговують- ся такими іменами як „гуни“, „боєць“, пруські мілітаристи і подібного словного зброю, я- ко доволно вживано у Вели- кій Війні, а яка стала осоруж- ною теперішній британсько- французькій пропаганді. Ця війна буде відома як „війна Гітлера, а їхні (аліянські) ра- діють великі гармати будуть скеровані понад голови Гітле- ра і його прибічників до про- стого німецького народу.

„Німці є великим народом“, „Ми не маємо сварки з ні- мецьким народом“, „Гітлер веде вас до повної загибелі“, „Позбудьтеся вашого фірера і йому подібних, а ми поли- шимось вашими приятелями“. Така є пропаганда англо- французьких пропагандистів, яку вони ширять у рядах ні- мецького цивільного населен- ня. Далі пише Кенібел, що Ге- бельс не має терпеливості до простої пропаганди. Пропа- ганда, на його думку, мусить бути образлива, що би мала успіхи. Вона мусить націстам дати нагоду насміятися кош- том неприятелиського насе- лення. Однак зле зрозумілі жарті, подібно як кури готові прийти домів, щоб сісти на сі- дала і переспатися. Ось одна з Гебельських курок, що при- йшла домів на сідала. Дня 22.

„Фелькішер Беобахтер“! Ці- ковито не викликує здивуван- ня, коли чується, як лорд Ге- ліфакс твердить, що Лондон рішав вести переговори з Со- ветською Росією до щасливо- го закінчення. Тут стає нам перед очі сатирична драма, коли бачимо, як феєдальний аристократ виступає як обо- ронець тог роду політики перед таксамо аристократич- ною палатою лордів. Капіта- ліст, рояліст, побажний ан- глієць рама під рамя з кому- ністом, пролетарем і атеїстом Советського Союзу.

На це Кенібел відповідає, що нема сумніву, що христі- янський світ міг би запитати Гітлера, по підписанні ро- сійсько- німецького догово- ру, з ким то він пішов рама об рама.

Далше пише Кенібел, що британська пропаганда стара- ється вбити клин між німець- кий нарід та його націстських провідників. Бритійці дума- ють, що ніколи не було такої хвилі, щоб німецький нарід був, такий приступний для зовнішньої пропаганди як са- ме тепер. Саме рік тому на-

цістський уряд видав розпо- рядок через радіо до німців, щоб не читали пропаганди, намазаної на хлібцях вночі невимиваними „комуністами“. Якщо це може щось дати до зрозуміння британцям, то хіба це, що вже тоді були люди в Німеччині, що готові були ри- зикувати своїми „невимвани- ми“ карками, щоб ширити пропаганду і що наші вже то- ді боялися, щоб німецький нарід не читав її.

Бритійці, яким повірено ши- рення пропаганди, прийшли до переконання, що німецька оборона дається захитати під впливом добре веденої про- паганди. Розходиться не лиш про зневажання фірера. Про- паганда добре ведена може вбити клин між нарід і уряд. Вона може викликати зависть і підозріння між провідника- ми різних департаментів, між фельдмаршалом Герінгом і Гітлером, головою Гештапо. Не тяжко буде наприклад, на- строїти армію опозиційно проти націстської партії і на- відворот. Понад усе одначе, вона може захитати захоплен- ням населення. Ці пляни під- ав насамперед К. С. Фор- стер, молодий британський новеліст і письменник, кілька місяців тому і виходить, що британське міністерство про- паганди йде по вказівкам мо- лодого письменника.

Бритійська пропаганда для домашнього вжитку різнить- ся своєю технікою від націст- ської пропаганди. Хоч бри- тійський цензор накладає не- раз дуже рішучо і часом без сенсу свою руку на „мілітарні новини“, то преса має абсо- лютну свободу критикувати уряд і його політику. І це во- на виконує часом дуже гостро.

Зате німецькій пресі абсо- лютно заборонено містити за- граничну критику, а британ- ська преса з насолодою пере- печатує цілі коломни з ні- мецьких часописів і репроду- кує німецькі комічні карика- тури, висміваючі британців як поодинокі так і цілу націю. Британія, пише Кенібел, не висилає докладчиків до Аме- рики, щоб замилувати очі а- мериканців, як це робила в часі минулої війни. Не роб- лять вони цього тому, що знають, що американців не дається на це тепер зловити.

Ті, що тепер приїжджають з докладами, роблять це з власної охоти, шукаючи аме- риканських доларів для на- пхання своїх кишень. Тих лю- дей, що приїжджають до Аме- рики з відчуттями, висміває навіть частина британської преси.

Здається, що західні алія- нти рішили, що вони не хочуть мати пропагандистів в Амери- ці, бо вони їх не потребують. Вони полишають „освіту“ а- мериканців силам, що працю- ють проти нацистів і комуні- стів. І Ватикан помагає алія- там.

Ватиканські ревеліції в ко- ристь Польщі були архиво- ром пропаганди в користь за- хідних аліянтів, хоч вони були непричасні до неї. Ватикан хо- рить представити світові без- божицьке поведіння нацистів у Польщі. Ці ревеліції мали більше значіння в католиць- ким і некатоліцьким світі, як колиби це оголосили були за- хідні аліянти. Десятки мільонів доларів, видані аліянтами, не могли би поширити тих ін- формаций у нейтральних кра- ях, не говорючи вже про краї, що ведуть війну, каже Кені- бел.

Слава пам'яті.

— Пощо цей вузол на ху- стині?

— Щоб не забути, що я о- біцяв не пити.

— Алеж ти тільки що випив горівку!

— То й біда, що я аж тоді бачу вузол, як обтираюся по чарці.

(Далше буде).

3 ДНЯ

КЛИН КЛИНОМ.

В Англії переведено впро- довж одного дня таку грун- товну революцію, яка в Росії забрала роки кривавої грома- дянської боротьби і мільйони жертв в людях; а в Німеччині роки агітації, полученої та- кож із вуличними сутичками, та стріляниною. Рішенням ан- глійського парламенту націо- налізовано, чи „соціалізова- но“, все приватне майно і пе- редано його під заряд держа- ви. Зрозуміло, що це не зна- чить, що уряд вислав уже сво- їх урядовців до кожного при- ватного підприємства, кожної фабрики, кожного склепу, ко- жного приватного дому. Біль- шість тих приватних підпри- ємств далі знаходяться під за- рядом тих людей, що кілька днів тобу ще були їх власни- ками. Але уряд, шляхом рі- шення парламенту, дістав пра- во заряджувати цілим май- ном, що знаходиться в Англії, так, як уважає за потрібне. Він має право диктувати фа- бриці, що, коли і скільки треба виробляти; які брати ціни. Має право усувати людей, що кермують фабрикою. Таке саме право має в усіх фінан- сових, торговельних комуні- каційних й інших підприєм- ствах.

„БРАК ВІСЬКОВОГО ДУХА“.

Англійський амбасадор до Америки, лорд Лотієн сказав недавно на бенкеті в готелі Вальдорф-Асторія в Нью-Йорку, що сучасні демократії знайшлися в такім крутім положенні тому, що не плекали військового лицарського ду- ха, яким відзначаються тоталітарні держави. Він дослівно сказав: „Король символізує ті прикмети, брак яких, на мою думку, довів демократії до їх нинішнього клопоту. Я переконаний, що демократії не цінити як слід воєнних прикмет, а навіть погорджу- вали ними, а прецінь вони є необхідним чинником у гро- мадянстві. Під словом „воєн- ний“, я, розуміється, не ду- маю „мілітаристичний“, це що інше. Правдивий воєн- ний, це воєнний воєн, є той, що ступає крізь життя весело, готовий помагати; радіє жит- тям по берегах, але водночас знає, що він є відданий спра- ві, що є далеко більша від нього. За цю справу, за своїх приятелів, він готов кожної хвили віддати своє життя; ко- жної хвили посвятити свій власний спокій, маєток, свою безтурботність. Для нього, чи для неї — бо жінки також мо- жуть бути воєнками — власна особа стоїть на другому місці“.

В той час, як демократії за- недбували цього воєнного, ідеалістичного духа, Гітлер напував свій нарід ідеалізмом і охотою посвятити себе за вищу ціль — за панування над світом, говорив лорд Лотієн.

ПОДІБНА ДУМКА.

Подібні слова сказав Арчи- бальд МекЛіш, головний кон- гресовий бібліотекар у Ва- шингтоні, назначений недавно на те становище президентом Рузвелтом. В своїй публичній промові в готелі Астор в Нью-Йорку 23. травня ц. р. він ска- зав, що демократії мусять мати віру в високі ідеали і за- них боротись. Без тих ідеалів шкода будувати літаки і пов- ші, казав він. Дослівно він сказав:

„Коли ми не відискаємо в цій демократії віри, що в житті є остаточні речі, за які демократія мусить боротись, ми можемо залишити наші лі- таки незакінченими, а боеві кораблі на папері, бо ми їх не потребуватимемо“.

В дальшій промові МекЛіш гостро критикував тих мате-

ріалістичних і пацифістичних письменників, що добро осо- би ставили понад всякі інші ідеали.

ЗА „ПАЛЕННЯ КНИЖОК“.

До тих письменників, що затроювали душу сучасної молоді МекЛіш між іншим за- числяв таких пацифістичних авторів: Ласка, за його по- вість „Люди в війні“, Дос Па- сова за „Три воєнки“, Ернста Гемінгвея за „Прощання з зброєю“, Річарда Олдінгтона за „Смерть одного героя“.

Хоч ті автори писали з пе- реконанням і вірою, що добре роблять, казав МекЛіш, проте своєю літературою вони за- троювали душі теперішніх по- колінь і робили їх нездатними до посвяти та боротьби за ви- сокі ідеали. А сталева зброя в руках безідейних людей на ні- що не здається, казав він. При іншій нагоді той сам МекЛіш заявляв отверто, що в американських бібліотеках є багато таких книжок, що їх варт спалити на кострі.

Як знаємо, в подібний спо- сіб палили на кострі нацисті ті книжки, які вони уважали за шкідливі.

СТАЛІ ЗАКОНИ.

З цього виходить, що в су- спільнім житті є певні закони, яких мусить придержуватись кожний устрій демократи- чний чи диктаторський — ко- ли хоче вдержатись на по- верхні і відперти якийсь звер- ний удар. З цього далі вихо- дить, що плекання воєнного, ідеалістичного духа в суспіль- ної не конче означає „фа- шизм“, чи „нацизм“. Цих ре- чей потрібно також для самих демократій. Демократії му- сять не раз удаватись до таких „нацистичних“ метод, як ось конфіскація приватного майна і підчинення всього життя державній машині, чи палення книжок...

Від років ми проповідували ці погляди. І не раз за них до- служувалися від деякого тавра „нацистів“, чи „фашистів“. Нині демократії, щоб врятува- тись перед наступом таталіз- му, отверто впроваджують цього духа і ці методи.

ДЛЯ РОЗРИВКИ Й ЗАБАВИ

212 ГАРНИХ ШТУК ДО 212 ЗАБАВИ

УКРАЇНСЬКИЙ ШТУКАР

книжка до забави й вивчення гарних й задляючих штук ЦІНА 30 ЦЕНТІВ

НАЙКРАЩІ ЗАГАДКИ І ЗАБАВКИ

— для — СТАРИХ І МОЛОДИХ ЦІНА 20 ЦЕНТІВ

ЗА ОБІ 50 ЦЕНТІВ.

Замовляйте:

„SVOBODA“ 81-83 GRAND STREET, P. O. Box 346 JERSEY CITY, N. J.

Володимир Маєк.

МАЛА „РУСЬ-УКРАЇНА“ У СХІДНІЙ ПРУСІЇ З XIV. СТОЛІТТЯ

Українська наука має перед собою ще багато завдань, яких круг помітно росте, вміру нових джерельних знахідок, що торкаються культурної ро- лі і становища українців у давноминулому, особливо в добах української державно- сти. Чи не до найважливіших завдань пізнання значіння у- країнців на своїх і чужих зем- лях належить справа україн- ського осадництва — кольо- нізації на чужині. Вкупі з істо- ричною дійсністю, нашої нації й державності вона нам роз- криває свідоцтва впливів, вар- тостей та життєздатності у- країнців між чужинцями перед віками. Тому, якщо трапля- ється змога збільшити новими джерельними свідоцтвами на- ше знання про значіння дав- них українців у чужих куль- турних державах, не треба нам для добра національної свідомості цю нагоду омина- ти чи відкладати. Таку ж до- ру нагоду сьогодні дає нам, дотепер нашій науці незнана, а в німеччій вповні не обго- ворена, грамота, списана ла- тинською мовою дня 17. ве- ресня 1324. року. Цю грамоту виставив у Східній Пруссії, дер- жаві німеччій хрестоносців, у городі Христбургу місцевий комтур (який воевода) Лю- тер, князь Бравншвайгу), для чотирьох „Рутені“, Марка, Мак- сима, Войтіха та Григора, які є українцями. Цим прише- лцям-поселенцям і їх мабутнім нащадкам дав комтур в ужи- вання земельні добра між озе- рами Шілінг і Павзен, поло- женої близько сьогодняшнього пруського міста Остероди¹⁾. По цих добрах до сьогодняш- нього дня осталося село з на- звою „Klein Reussen“, це є „Ма- ла Русь“, у сьогодняшньому розумінні „Мала Україна“²⁾, наданою посілости нашими по- селенцями ще в XIV. столітті та збереженою німеччійою тра- дицією до сьогодні, подібно як збереглася назва „Русь“ і ще двох сіл недалеко Остеро- ди, одного в повіті Аленштайн і другого біля Морунген³⁾.

Однак німеччі вчені досі ближче не розкрили похо- дження цих чотирьох „Ruthe- ni“ із грамоти, яких загаль- но означають назвою „Ruthe- ni“, чи „Russen“. Правда, й сама грамота пруського ком- тура, збережена до сього- дняшнього дня не в оригіналі, а тільки у двох віродостойних відписах, нічого не каже, що то були за „Rutheni“. Але що ними були одиноко українці, й то найправдоподібніше з земель Галицько-Волинської Держави, промовляють важ- ливі історичні факти: До XIII. століття була Східна Пруссія дуже слабо заселена й заго- сподарена. Німеччі хресто- носці розпочали сильно ко- льонізацію від кінця XIII. че- рез XIV. століття, щоб гарним загосподаренням Пруссії збу- дувати в ній свою могутню державу. Найбільш оживлене осадництво, обчислене голо- вно на німців з корінної Німеч- чини й інших земель та на ту- земних, вже знічених, давніх прусів, а вже рідко на чужин- ців, між якими знайшлися чо- тири українці, продовжував у своїй христбурзькій комтурії граф Зіггард Шварцбург у ро- ках 1304—1316 (біля 1305. ро- ку оснував Остероду) і його наслідник у комтурії Лютер Бравншвайгський в рр. 1316—1331. Поважне політичне по- ложення, в якому опинилися пруські хрестоносці, котрі в 1308. р. опанували від Польщі гданське Помор'я і цим викли- кали довготривалу тяжку вій- ну, ведену з ними за відібран- ня Помор'я польським коро- лем Володиславом Локетком (панував у рр. 1306—1333), змусувало німеччійх лицарів скріплювати колонізацією го- сподарство їх держави в опе- рті на поселеннях спосібних, певних і таких, що заслугоу- ють на довіря. Це тим більше, що христбурзька комтурія з О- стеродою лежала ближче опо- натованого й дуже стереженого німцями від сусідів гданського Помор'я й недалеко границь

тодішньої польської держави. З XIII. через XIV. століття у- держувала українська Галиць- ко-Волинська Держава дуже близькі та приятні взаємини й державно-політичний союз із орденем пруських лицарів, постійно звернений проти та- тарсько-московського варвар- ства і для спільного забезпе- чення українсько-німеччійх культурних і торговельно-еко- номічних надбань у північно- східній Європі. Українські кня- зі Романовичі родинно були зв'язані з німеччійми графами Шварцбургими, з яких висо- кий достойник Зіггард, до 1316. р. христбурзький ком- тур, був посередником і луч- ником у німеччійо-українських державних переговорах у 1316. р. і пізніше, як бачимо це з реверсали, виставлених орде- нові українськими князями Андрієм і Львом Юрієвичами і Юрієм II. Болеславом, збере- жених до сьогодні в оригіна- лах у прусько-кентігсберзько- му державному архіві. Також Зіггардовий наслідник у хри- стбурзькій комтурії, Лютер Бравншвайгський, який посе- лив у 1334. р. під Остеродою наших чотирьох кольтонів, зв'язався приятним союзом з українською державою, буду- чи в 1331—1334. рр. великим марістром — головою прусь- кого ордену. Зате не маємо ніяких поважних даних у чо- тирьох „прусських“ поселеннях у Пруссії бачити пришелиць із Литви, чи з земель великого Новгороду, або з московських, бо з цими всіми князівствами, що мали „прусських“ підданих, хрестоносці в XIV. столітті найчастіше не були у згоді, а то й безупинно воювали, на- приклад, із Литвою.

Грамота з 1324. р. нічого ближчого не подала, відкіля походили чотири пришелиць, в котрих вже оправданно бачи- мо українців, але трудно озна- чити, з якої околиці україн- ських, особливо галицько-во- линських земель вони прий- шли у Пруссию. Поза хресними грамотами без родових назвиць, можемо тільки догадуватися, що Марко, Максим, Войтіх і Григор походили з нижчих бояр, або може й із селян- ського вільного стану (грамо- та зве їх вільними, „лібері“).

Які причини й життєві обста- вини склонили їх покинути рідний край та поселитися між німцями, поза здогадами го- ді щось певне сказати. Також найпевніше не скажемо, впро- довж якого часу задержався рід українських посідачів у своїх добрах, які вони самі назвали від часу свого при- буття „Малою Руссю“ себто „Малою Україною“. Ця назва, що була виявом їх привязан- ня, пам'яті й патріотизму для рідного краю підчас побуту в прибраній батьківщині — збе- режена й пошанована тузем- цями — панами краю до сьо- годні — свідчить, здається, за пережиття у цій місцевості численніших поколінь-нащад- ків по чотирьох українцях. Хоча в XVII. столітті добра „Малої України“ були вже ма- буть власністю міста Остеро- ди, то всежтаки за довгими посідацями цих дібр числен- ними поколіннями українців ще й промовляє факт, що грамота з 1324. р. задержала свою питому вагу триста літ пізніше, чого нелегко булоб очікувати по коротеньким по- буті українців у „Малій Украї- ні“.

Завдяки грамоті маємо зате змогу пізнати положення й ве- личину посілости чотирьох у- країнців у „Малій Україні“, її тодішнє природне оточення, життя й господарку нових по- селенців-ділчих. У відріженні від решти низинної Східної Пруссії околиці Остероди тро- хи винесені, при тому горбку- ваті, були зарослі в давнину розлогими лісами, серед яких розкидалися то більші, то менші озера й багна. З лісів, які треба було новим осадни- кам тербити під управу збіж, відслонувалися рілі й луки,

поперенизувані річками й по- токами, що впадали до озер. Поміж такими двома озерами, прозваними Шілінг і Павзен, поселилися і загосподарилися по пруському праві, завдяки христбурзькому комтуру, на- ші чотири земляки. Величину цих українських дібр, що склалися з орних піль під у- праву пшениці й жита та з лук під випас худоби, обчи- сяє сьогодні німеччійх учо- ний Крольман приблизно на 40 давніх пруських ланів, у сьо- годнішньому переліченні ма- жайне на 2,500 гектарів (з чо- го лук біля 500 гектарів).

Добра українських поселенців, визначені комтуром загальни- ми географічно-природними межами, припирали до дібр остеродських, які були влас- ністю комтурії, отже держав- ною. В комтурських добрах, на межі з українськими, знахо- дилися над річкою за перекину- тим містком млин та дубові ліси з ловецькою хатою і з бджільними бортями. Нашим ділчам доручив комтур до- гляд над своїми бортями й за- цей труд дістали вони право брати собі з цих бджіл трети- ну доходу, а дві третини мали віддавати комтурові. Може згодом мали і свої бджолі, я- кі плекали з умілістю, вино- сеною з рідного краю. Даль- шого винагородою за плекан- ня комтурських бджіл послу- жило нашим хазяїнам право ловити рибу для власного вжи- тку в озерах і ріках. Для най- крашого загосподарення своїх дібр дістали наші ділчі пра- во поселення у себе селян за- плачення собі чиншів і відро- блювання селянами пільних ро- біт та привілеїв розсуджувати своїх селян у лекших справах, судівництво в поважніших справах, які кінчалися вимі- ром тяжких тілесних кар, са- мозрозуміло, належало до пруської державної влади. Але наші поселенці мали й о- бов'язки, зрештою не дуже то важкі. Мали що року платити владі податок пшеницею, жи- том і грішми, а на її зазив ви- ряджати трьох узорених лю- дей із челяді до помічної вій- ськової служби для оборони краю і будови укріплень у ньому, як це зрештою було в державних уладах давніх ча- сів.

Нашим поселенцям-земле- власникам жилося у Східній Пруссії певно доволі вигідно й у спокій. Їх добра, положені у нутрі пруської держави, за- певнювали їм значну безпеку від воєнних наїздів. Зрештою земляки у прибраній батьків- щині не були так дуже відда- лені від рідних галицько-во- линських земель, бо їх відді- лювала від материк тільки мазовецька дільниця, признач- орденів й України, ще й д- же близько, в добжинській землі правила двода по та- мошньому князеві, дочка у- країнського князя Льва Дани- ловича, Анастасія. В самому поселенні й наділленні украї- нців добрами в цій частині Східної Пруссії, що була важ- ливою для ордену положен- ня й географічно-політични- ми умовами містився вияв значного довіря і признання зо сторони німеччійої влади й населення для духово-мораль- ний і суспільно-господарських вартостей наших земляків. Впродовж неодного покоління працювали вони у пруській „Малій Україні“ для свого прожитку, для добра прибра- ної батьківщини й на славу рідної нації. В назві оселі, я- ка впродовж багатьох століть до сьогодні збереглася, завдя- кі німеччій традиції — непо- рушена, позначили українські вишельці свою любов і пам'ять для рідного краю. — („Наша Батьківщина“).

Гарна Весна.

— Як тобі подобається те- першня весна?

— Прекрасна. Моя теща ді- стала таку хрипку, що й слова не може промовити.

ОСТРОВИ, ЩО ЗНИКАЮТЬ

Великі тропікальні ріки по- ривають часто частини бере- гу разом з рослинністю і не- суть їх з водою немов човна. Такі острови порослі дерева- ми можуть потім діставатися на отверте море, а густо спле- тені корені дерев дають їм силу опиратися навіть дуже сильним морським хвилям. Так наприклад 28 липня 1892 р. на Атлантичному океані на ширині 99° 30' N і довжині 65° W помітили моряки такий рухомий острів з поверхнею коло 1000 м².

Цей острів перетривав д- же сильну морську хуртовину, що саме шаліла, а по 2 міся- цях ті самі моряки зустріли його знову, але вже багато даліше на північний захід. Щойно сильні бурі пізньої о- сени знищили цей острів.

Іншим родом островів, що з'являються і скоро зника- ють, є напр. острів на озері Ільнінг у Ліфляндії, де ко- жної весни з'являється на по- верхні води великий острів, що поростає навіть густою травою, де тубильці косять траву, а навіть випасають ху- добу. У половині жовтня та- емний острів зникає знову під водою. Це явище появля- ється систематично кожного року.

На озері Раялгем у Швеції є подібний острів, що періо- дично вириває з води, де зна- ходяться навіть пні дубів, со- сон і беріз. Таксамо в Німеч- чині є такий острів на озері Зебург коло Гетинги. В тім о- станнім випадку думає Кенен, що причиною появи острову є висихання озера в літі, ко- ли плесо води опадає на 30 см. і більше. Дно того озера складається з пластичної маси торфу, що підчас висихання піддається бічному натискові і випуклюється догори. Дру- гий дослідник цих таємничих явищ думає, що причиною появи острову є тертя газів, що повстають з гниючого на- ді озера торфу і підносять частини дна вгору.

Усі ті явища є для просто- люддя дуже таємничі і тому не диво, що коло таких таєм- ничих островів та озер зви- чайно повстало багато казок та легенд.

Я бачив таку ріку....

Один хвалько, який любив розказувати про те, що він у- життї бачив, оповідав раз- таке:

— Я бачив таку ріку, в якій було стільки риб, що просто- руками можна було набирати в ведро, скільки душа заба- жає.

— Е, це ще нічого — каже на те другий — я знав таку ріку, в якій зовсім не було во- ди тільки самі риби.

ВЕЛИКИЙ ГЕТЬМАН

Історичний роман. Написав Федір Лудко. Літературна бі- біліотека „Української культу- ри“ ч. 1. Видавництво „Украї- нська культура“. Львів. Ілюстра- ції М. Бутвич. 3 друкарні На- укового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Книжка великої 8-ки, стор 239. Це перший том по- ети, що має назву „Між Сих- ієм і Харіодом“.

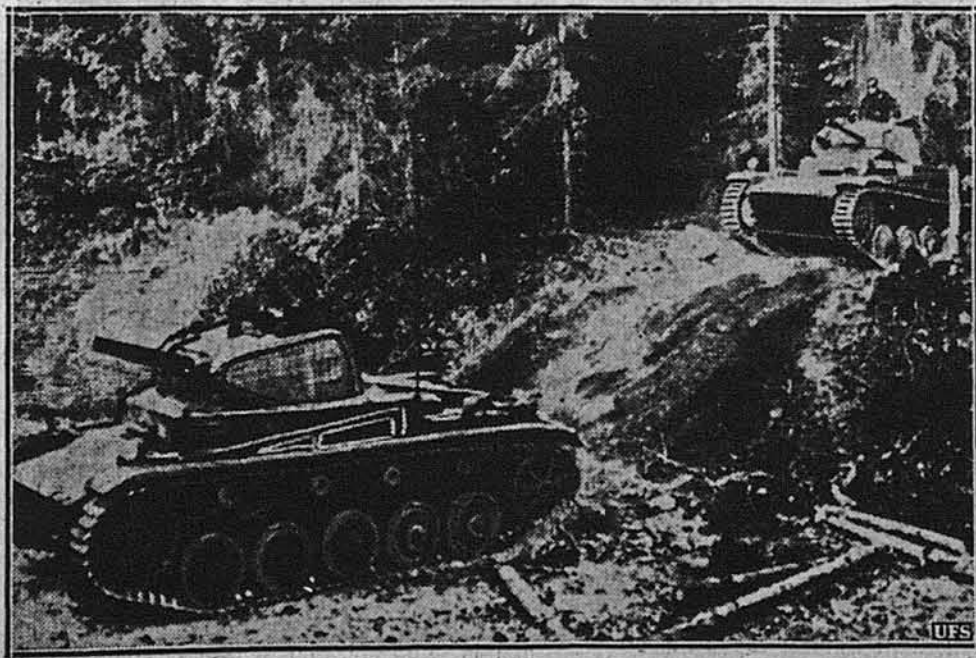
ЗМІСТ: Серед пенатів (має 13 розділів). На гетьманському бенкеті (8 розділів). Дядько й небоги (5 розділів). Орел не ловить мух (17 розділів). В тексті 6 малюнків на цілу сто- річку. На задній обортці чі- тьмо отсі слова: „На визначні події минулого сталимо свої характерні й кумою шали до „крайого майбутнього. Ювілей- не видання. У пам'яті 250-ліття (1687—1937) оборона на геть- манство нашого найбільшого державника, Його Милости гетьмана Івана Мазепи. Хай ця ювілейна книжка дідає до рук кожного українця“.

Книжка написана з великим розмахом. У ній багато рідких історичних документів і описів рідких подій на гетьманському дворі. Добре змальований ха- рактер Мазепи і його тонка політика.

Ціна \$1.75.

Замовляйте в „Свободі“:

„SVOBODA“ P. O. Box 346 JERSEY CITY, N. J.

БЛІЦКРИГ У БЕЛЬГІЇ

Німеччі повні відіграли важну роль у перемозі над Бельгією.

НАШІ ДІТИ

Що дати стаття Ф.Л.С. про питання, що повстають між родичами та їх дітьми. Коли маєте які завваги чи питання, то звертайтеся — коли можливо, то по англійськи, на таку адресу: F.L.S. — Parent, 232 Fourth Avenue, New York, N. Y.

ЛИСТ ВАТКА ПРО СВОЇ ДІТИ.

Зовсім щиро можемо згадати, що багато людей написало нам про ті справи, які обговорюємо в тих статтях. Так, як вони написані для вас, було б пожаданно, якби ви подали нам свою думку про ті питання. Інакше буде тяжко довідатись, чи вони відносяться до вас. Старімося відповідати на всі листи, а про деякі згадуємо в наших статтях. Ось уривок одного з листів від нашого читача:

Я приїхала до Америки 30 літ тому. Моїм першим бажанням було знайти працю і віддати моїм родичам ті гроші, які вони витратили на мою подорож. Тепер мої сини не довають про те, щоб знайти працю. Вони не думають віддати мені і моїх дружині ті гроші, які вони позичили. Це не тільки мої такі діти — такі самі бувають у моїх сусідів: німців, шведів, айришів. З драмишними штанами на собі будуть пів дня вганяти по вулиці, бавлячись в м'яча. Ми, їх родичі, без різниці народності, ніколи не важились виходити на вулицю в драмишних штанах, або без капелюха на голові. Ми передусім дбали про найкращу одяг. Теперішній молоді не дбає ні про одяг, ні науку фаху чи щось інше, ні про женячку, ані про власний дім. Їх навіть не цікавить той дім, який ми посідаємо. По смерті родичів, найбільшою їх журбою є справа продажі дому, поділу грошей, щоб якнайшвидше їх пустити. Літом куплять собі шатро і підуть жонкувати, а на рибу і полювання ідуть не зважаючи на сезон...

Мабуть є багато родичів, заворушених тим питанням, в котрому тяжко зрозуміти, як діти могли вирости без ніяких відповідальностей. Здається, що першим кроком буде поспробувати краще зрозуміти це подолання. Нема великого сумніву, що загально поширене безробіття, особливо серед молоді, привело їх до такої знеохоти. Шукаючи без успіху довгими тижнями за працю, багато з них, на жаль, траїть надію на зворот на краще. Назверх це виглядає на небажальство, однак по правді це звичайно по-критично їх почуття знеохоти. Нам відомо про двох молодих людей, що тільки гляділи за працю, однак без успіхів. Вдома родичі натискали на них, щоб знайшли працю. Наслідок був такий, що вони перебували поза домом так довго, як було можливо, а обороня-

ючись перед критикою родичів, робили вражіння байдужості, хоч справа мала наважки. Думаючи про цих молодців, можна поспробувати заглянути у глибину справи і зрозуміти, який досвід вони переходять.

Не треба теж забувати про те, що Америка звертає більше уваги на розривки, і взагалі на забави, ніж як це буває по деяких інших краях. Наші діти тому не винні, що вчать того всього у школі чи в інших місцях. Коли родичі не погоджуються з тим, щоб витрачувати значну частину часу на розривки, тоді діти мають з одного боку громаду, а з другого своїх родичів.

Цілком зрозуміло, що ті з нас, котрих діти поводяться в той спосіб, описує наведений лист, чуються тим обурені і будуть діяти критично. Це може декого задовольнити, але, на жаль, це не допоможе ні родичам, ні дітям. Розуміння їх важне. Вони вимагають, щоб їх уважали за типових американців і хочуть почуватись як добрі та відповідальні члени суспільності. Вони бажають приятельського відношення від тих, до котрих вони по приятельськи ставляться. Коли це все зможемо зрозуміти, то певно сядемо з ними, щоб порадитись, як знайти працю і розв'язати інші питання. У багатьох містах, особливо великих, існують організації, котрі часто можуть допомогти в таких справах. Хто бажає довідатись, чи є така організація в його місті, повинен написати до нас.

ФЛ.С.

Не ти, але вони.

— Ні, не можу вас прийняти — каже директор театру до одного тенора. — Не можу стерпіти проклятих у театрі.
— Дуже перепрошую — відповідає тенор — це не мій звичай проклинати.
— Дуже можливе. Але публіка клене, як ви співаєте.

НІМЦІ В НОРВЕГІЇ.

Німецькі жовніри будують залізницю коло Нарвіку в Норвегії.

Велика українська письменниця, що писала під псевдонімом чоловічим іменем як **МАРКО ВОВЧОК** свої оповідання про долю жінки й кріпаків, написала теж низку історичних оповідань, з котрих найславніше „МАРУСЯ“, котре видано під наголовком

КОЗАЦЬКА ДОЧКА

щоби відрізнити від відомої повісті Квітки-Основ'яненки під тим самим наголовком. Це оповідання малює козацькі часи на Україні після смерті гетьмана Богдана Хмельницького. Це історія козацької дочки й могутнього запорожця на історичній основі часів Петра Дорошенка.

Оповідання появилось було вперше в російській перекладі й нашло собі в тій мові кілька нахвалів. По українськи появилось вперше в 1904 році й від того часу не сходило з листів найбільше популярних книжок українського читача. Це оповідання стало теж однією з найбільше популярних книжок в Європі. Переріжку його на французьку мову зладив знайомий і приятель Марка Вовчка Етьєн, що підписувався псевдонімом Імєнієм. Сталось кілька десятих французьких видань перекладених з оповідання й на інші європейські мови (наприклад німецьку й італійську).

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
„СВОБОДА“
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

ІДЕАЛ РОЗБУДЖУЄ ЛЮДИНУ

Коли людина живе собі з дня на день, без ніякої ясно виточної дороги та цілі в житті, то в її мозку не раз йде боротьба між противниками собі бажаннями та думками. Така людина витрачує найбільше часу на те, щоб рішитися зробити якийсь крок в житті. Тож і дійсно сильною та творчою не може бути. Та коли людина живе для якоїсь великої цілі, то завжди має наче провідну зірку перед собою, яка об'єднує її всі сили й спрямовує їх в одному напрямку. І тому така людина проявляє більше життя та творчої сили, як людина, що не має ніякого звеслого ідеалу. Ідеал людини безупинно, а побуджує до повнішого й щасливішого життя.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ. Збори Тов. ім. Івана Франка, від. 146, відбулись в неділю 9. червня, в год. 12. вполудні, до 2:30. Пополудні, під ч. 135308bare. Проситись бути присутніми на зборах, де ще маємо наші дівиденди й інші важні справи, котрі мусять бути порішені. Приведіть своїх сусідів на збори або повідоміть секретаря, щоби вписав їх в членів У. Н. Союзу, за що отримаєте нагороду. — П. Андрушків, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Піврічний мітинг Тов. Запорозька Січ, від. 75, відбулись в неділю 9. червня, в 1. годині пополудні, в У. Н. Домі при Мартині ул. Проситись членів прибути на час і оплатити місячні вкладки. Таксамо проситись, щоби кожний привів одного кандидата в членів У. Н. Союзу. — В. Тарас, секр.

ОЛЕН, Н. П. Піврічний мітинг Тов. Запорозька Січ, від. 363, відбулись 9. червня, в годині 2. пополудні. Всі члени обов'язково повинні явитись, бо є багато справ до погодження. Довгуючих членів проситись, щоби вписали вкладки, бо йнакше будуть суспендовані. — Г. Пискальський, секр.

РОВЕИ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Зоря, від. 294, відбулись в суботу, 8. червня, ввечері, де значило. Просимо всіх прийти. — Н. Гузар, предс.; С. Музика, кас.; Я. Садій, секр.

НЮ ЙОРК, Н. П. Місячні збори Тов. „Зоря“, від. 69, відбулись в суботу, 8. червня, в год. 7:30, в „Карпатів Гали“. 217 1st 6. вул. Проситись всіх членів о присутності. — Михайло Ликтей, секр.

МОНЕСЕН, ПА. Збори Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 338, відбулись в неділю 9. червня, по обіді. Проситись всіх членів прийти і вирішити свої догги. — М. Коваль, предс.; Н. Хомот, кас.; Н. Куць, секр.

ЧУЖОМОВНА ПРЕСА — ЛОПЛЯНА ПІДЧАС ВІЙНИ

У відчиті в Канадському Історичному Товаристві в Лондоні, Онт., сказав 23 травня вінніпегський професор Ватсон Кіркконел, що беручи загалом, чужомовна преса в Канаді сильно підтримує Канаду в теперішній війні. „Мала і рухлива група була занята пропагандою за Німеччину, Італію та Росію, однак на загал чужомовна преса виявляє лояльність.

Статистичний огляд показує, що на кожну жидівську хату є пересічно три примірники жидівського часопису, а на споді листи стоять німці, у яких є лише один примірник

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ ПРОВІДНИКА Т-ВА „ПРОСВІТА“ В ЛАШІНАХ.

В околиці міста Монреалю, що називається Лашін, несподівано сталася подія, що потрясла все українське громадянство не лише тамошньої околиці, але й цілого міста Монреалю. Рано, дня 3. лютого б. р. йшов на роботу громадянин Петро Деркач, голова т-ва „Просвіти“ ім. Т. Шевченка у Лашінах. У хвилині, коли він хотів минити трамвайовий шлях, наїхав на нього вагон трамваю і завдав йому на місці смерть. В тому ж вагоні їхали на роботу і члени того товариства. В мент вони вибігли з вагону поглянути на жертву, однак в скривавленому трупі не пізнали свого провідника, а довідались про це аж тоді, коли про це опубліковане було в пресі.

Останки покійного перед його похороном знаходились в т-ві „Просвіти“, де протягом двох днів проходило його членство цієї організації і численне громадянство. Хоронив римо-католицький священник о. Жан. В часі похорону покійного супроводжали репрезентанти всіх українських організацій, виголосивши прощальні промови.

Покійний залишив молодшу дружину і сина Василька. Відійшов у розцвіті літ на 36 році життя (ур. 31. жовтня 1904 р. у селі Сапова, пов. Підгайці). Відзначувався спокійним характером, приємною вдачею і незвичайними організаторськими здібностями. Після похорону на поминках членство перевело між собою і присутніми гостями збірку на закупівлю в його пам'ять історії України в англійській мові, що видав СУС. За зібрані гроші закуплено було три примірники цієї історії, з котрих один подаровано для тамошньої просвітницької книгозбірні, другий для книгозбірні Гай Скул і третій для книгозбірні Джеренал Госпітал, уміщуючи на кожній напис про пам'ять покійного і імена жертводавців.

На переведеному слідстві, керівничого вагону не признано вини. Про трагічну подію і про діяльність покійного ширшу промову сказав парох української православної церкви ввеч. о. В. Слюзар в часі богослуження, виказуючи жертвенність покійного та його шире відношення до цієї національної української церкви-твердині. Сумну цю вістку прийнято було з молитвою за душу передчасно відійшовшого від нас працівника і вірцевого громадянина.

німецького часопису на кожних п'ять домів. Ще гірше стоїть справа з голяндцями, бо на 150,000 голяндців в Канаді нема ні одного голяндського часопису. Ісландці мають пересічно по два примірники свого часопису на один дім, українці, мадяри, словаки і фінці по одному, а хорвати, італійці, поляки, шведи, данці й норвежці по одному часописі на кожних два домів.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У суботу, 1. червня 1940. року, помер у Нью Йорку член Тов. Запорозька Січ, від. 117. У. Н. Союзу,
ІВАН СЕМАН.
Похорон відбувся в вівторок, 4. червня, в год. 9. рано, з дому жалоби, 105 1/2 St. Marks Place, звідки відправлять тіло покійного до церкви св. Володимира, 334 1. 14. вул., а звідти по похоронних відправах на місце вічного спочинку.
Покійний родився 23. грудня 1879. р. в селі Струтин, повіт Золочів, Галичина. Покійний прожив 61 років. До Тов. вступив 13. березня 1904. р., а до У. Н. Союзу 31. серпня 1917. Покійний був активним членом в Товаристві.
Оставив у смутку жену Анну і четверо дітей: Івана, Софію, Стефанію й Богдана та зятя І. вана.
Хай земля, хоч не рідна, буде йому пером!
Гр. Стефанішин, фін. секр.

ПЕРЕПИСКА

СТЕФКО: прошу Тебе, написати до мене на мою поштову адресу: 129.1.3, 212 EAST 10th ST., Apt. 10, NEW YORK CITY.
Микола.

БИЗНЕСИ НА ПРОДАЖ

На продаж ГРОСЕРНІЯ І ДЕЛКАТЕСЕН. Великий склад, мешкання, відповідний бізнес. Продається дешево з причини виїзду. J. Tanski, 17 St. Marks Place, New York City.

На продаж БУЧЕРНІЯ, ГРОСЕРНІЯ І ДЕЛКАТЕСЕН в Лонг Айленді. Добре бізнесове положення, модерні уліпшення, замикається в неділю. Голоситись по інформації до: A. N. ALEXANDROFF, 209 E. 4th St., New York, N. Y.

КОЛИ ВАШЕ РАДІО ПОСЛУЖИТЬ ВАМ ОГЛЯНЕМО безплатно! Направлемо від дояра втору. Направа гарантована.
BRODSKY, 22 COMFORT PL., CLIFTON, N. J. Tel.: PA. 3-0504.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

ВОЛОДИМИР КОРОЛЕНКО
СЕРЕД ЛІХИХ ЛЮДЕЙ

У цьому оповіданні великий письменник українського роду малює життя в дрібному містечку Правобережної України з типичними ворожнечами між пишним панським замком і міщанською уніятською каплицею, з його потіхами за зломаних людей. Хлопчик, котрого ціле місто прозивало волошником, відкриває предивні речі в закинутій уніятській каплиці й в старому замку.

ЦІНА 45 ЦЕНТІВ.
„СВОБОДА“
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ПОГРЕБНИК
НА ФІЛЯДЕЛЬФІО
І ОКОЛИЦІ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320
ОБСЛУГА В ДЕНІ І В НОЧІ

SAMUEL P. KANAI
Український
ПОГРЕБНИК
Цілий похорон
навіть за
\$150
433 State St.,
PERTH AMBOY, N.J.
Phone: P. A. 4-4646

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без різниці як далеко мова
Ньюарком. Вразі потреби ісе-
фонуйте до нас. Обслуга шпра
і чесна. — Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребам по цілі так
низькій як \$150.
Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦІ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

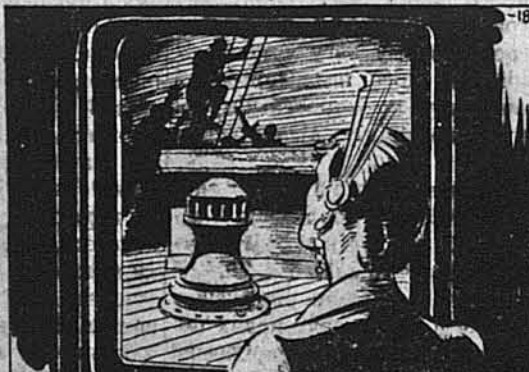
ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСКИЙ

НЕБІЖЧИК ХОДИТЬ
Історичне оповідання
про цікаві шляхетські й ку-
печські інтриги з часів, коли
Історична Польща правила У-
кранією, а турки правили на
Ладіани на неї на грабків.
ЦІНА 75 ЦЕНТІВ.
„СВОБОДА“
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346
JERSEY CITY, N. J.

ТАРЗАН, ч. 18. Захоплення Маріки.

Слідкуючи пильно крізь вікно кабіни за рухами цього напів нагого велитня, Маріка дівставала приємного зворушення.

Але коли він подрапався вгору, по шнурках, вона почула внизу погану лайку моряків, в якій вони згадували його назвища.

Тарзан! Отож це був він! З приємним биттям серця Маріка вийшла на поклад корабля.

Над нею — Тарзан упорювався з ланцюгом, коли саме один із моряків, придержуючись стовпа, підняв на нього сворінь, або його вдарили.